

Remissvar av promemorian Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott (U2020/04134/GV)

Svenska Judoförbundet är tacksamma för att Utbildningsdepartementet har gett oss möjlighet att yttra oss över Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan.

Sammanfattning

Utredningen innehåller många bra förslag och Svenska Judoförbundet ställer sig bakom det övergripande syftet och målet som framkommit av förslagen i denna promemoria. Att det ska skapas ett enhetlig, transparent och hållbart system för att ge alla elitsatsande ungdomar samma förutsättningar att utvecklas och kombinera gymnasiestudier med elitidrott samt för huvudmän och kommuner att kunna bedriva sådan undervisning.

Svenska Judoförbundet har inga invändningar på punkterna 4.3, 4.10 och 4.11. Nedan följer de synpunkter på ändringar, förtydliganden eller tillägg i förslagen som Svenska Judoförbundet vill lämna.

Svenska Judoförbundet synpunkter på promemorian förslag:

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

Svenska Judoförbundet instämmer med förslaget att det endast ska finnas ett rikstäckande system för att läsa specialidrott på gymnasiet. Det kvalitetssäkrar utbildningen och ger samma förutsättningar för de elitsatsande ungdomarna som antas samt de skolor som bedriver specialidrottsundervisning. Det är viktigt att det finns en gemensam tydlig målbild och riktlinjer i vad syftet och målet är med dessa gymnasieutbildningar och vad "produkten" efter 3–4 år på ett specialidrottsgymnasium ska ha för nivå. Dock ser förbundet vikten i att lokala kurser, enligt punkt 4.8, även bör kunna erbjudas.

Svenska Judoförbundet är kritiska till det föreslagna namnet på utbildningen "Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott". Namnet är inte tillräckligt starkt och tydligt eller symboliserar den spets som utbildningen har, vilket namnet "Riksgymnasium med specialidrott", som Riksidrottsförbundet föreslår gör. Genom det namn som står i promemorian blir det svårt att förstå att utbildningen är rikskrekryterande och riktar sig till elitidrottande ungdomar.

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

Som det anges i förslaget vill Svenska Judoförbundet lyfta fram att det är viktigt att Riksidrottsförbundet och specialidrottsförbunden får medverka med sina expertkunskaper och erfarenheter när Skolverket tar fram ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för specialidrottsutbildning och vad som räknas som "god kvalitet" och "ändamålsenlig utbildning" i det anseendet. Det underlättar arbetet för Specialidrottsförbunden att ge yttrande om antal elevplatser och var specialidrottsutbildningen ska anläggas, som föreslås i punkt 4.4.

4.4 Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund

Svenska Judoförbundet stöttar förslaget att Skolverket fattar de slutgiltiga besluten om elevplatser och utbildningarnas plats under förutsättning att besluten tas utefter Riksidrottsförbundets och specialidrottsförbundens yttranden och förslag eftersom det är dem som kan idrotten och dess behov.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott

Svenska Judoförbundet är positiva till att alla som läser specialidrott, inom det nya systemet, ska få samma förutsättningar vad gäller ekonomisk ersättning. Dessutom ser judoförbundet en fördel i att finansieringsmodellen blir tydligare för kommuner och huvudmän samt att skolverket fastställer riksprislistan för merkostnader.

Däremot anser Svenska Judoförbundet att man behöver utreda idrottens behov av kombinationen gymnasieskola och elitidrott mer för att ha ett bättre underlag för hur systemet ska finansieras. Om behovet är väsentligt större än det som antas i promemorian kan fler finansieringsmodeller behöva övervägas.

Det är orimligt att en elevs hemkommun ska stå för kostnader då eleven rekryteras till ett elitlag och börjar på specialidrottsgymnasium i en annan kommun när det kanske redan finns ett specialidrottsgymnasium i den idrotten i hemkommunen som de kan gå på.

Finansieringsmodell skulle kunna omfatta fler aktörer än bara stat och kommun så att exempelvis klubbar som har god ekonomi och rekryterar duktiga elever till sina organisationer från andra kommuner också bör kunna medfinansiera.

Svenska Judoförbundet befarar att det nya systemet kommer drabbade de mindre förbunden och specialidrotterna genom färre elevplatser då de stora Lag-bollsporterna, som idag i många fall bedrivs på NIU, ska in i systemet.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten

Svenska Judoförbundet förmodar att förslaget om undantaget för avgiftsfri utbildning kan leda till ett högt antal ansökningar till huvudmännen från elever och vårdnadshavare om frihet från kostnadsansvar. Att huvudmannen är den instans som ska fatta detta beslut kan medföra vissa risker och komplikationer i arbetet att göra bedömningen om vem som ska undgå kostnadsansvar. Risker som att det uppstår partiskhet eller godtycke och restriktiva bedömningar om vilka elever/vårdnadshavare som slipper kostnadsansvaret. Svenska Judoförbundet är därför frågande till om huvudmannen är den instans som bör fatta dessa beslut på egen hand. Med fördel behöver beslutet likställas med den prövning som görs avseende ekonomiskt bistånd enligt Socialtjänstlagen samt att underlag från socialtjänsten (eller annan myndighet) bör ligga till grund för besluten hos huvudmannen. I den fortsatta beredningen anser Svenska Judoförbundet att ett strikt regelverk och en mall med bedömningsgrunder om elev/vårdnadshavares ekonomiska tillstånd i relation till idrottens kostnad för utrustning bör tas fram av skolverket. Detta för att huvudmän ska kunna fatta rättvisa beslut om vem som ska bli fri från kostnadsansvar i framtiden.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

Svenska Judoförbundet är positiva till förslaget om urvalskriterierna kring kön. Däremot finner förbundet en viss skepsis till urvalet vad gäller den elitnivå som den sökande uppnått i sin ålderskategori. Som formuleringen lyder i promemorian är det något som kan missgynna de individer som har en senare utvecklingskurva. Önskvärt är att det kriteriet omformuleras för att även ge utrymme för individens framtida möjlighet att nå elitnivå som senior. Något som dessutom blir extra viktigt att tänka på när platserna för elever som läser specialidrott blir färre.

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokumentet

Detta förslag är en av de viktigaste punkterna för Svenska Judoförbundets del. Svenska Judoförbundet ser positivt på att Skolverket ska se över kursplanerna och kraven för de valbara kurserna i specialidrott, så länge granskningen leder till utveckling och inte avveckling.

Svenska Judoförbundet ställer oss bakom Riksidrottsförbundets förslag att ett alternativ kan vara att ta fram ett nytt nationellt valbart ämne för specialidrott med inriktning tävlingsidrott och prestation för att tillmötesgå behovet för de elever som siktar på elitnivå men inte ryms inom det nya systemet.

För ungdomar som redan har en god elitmiljö på hemmaplan eller av annan anledning inte vill eller har möjlighet att flytta hemifrån för att gå på ett Riksidrottsgymnasium men ändå vill satsa på sin idrott i kombination med utbildning

är det av högsta betydelse att lokala valbara kurser i specialidrott kan erbjudas. Förbundet vill understryka att kursplanerna behöver förtydligas och ge mer utrymme för praktiskt idrottsutövande och relevant teori inom den valda idrotten istället för allmän teori om idrott och fysisk aktivitet.

4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott

Svenska Judoförbundet delar åsikt att det behöver göras insatser för att få fler legitimerade lärare inom specialidrott. Det är bra att tidigare erfarenheter och kunskaper ska kunna valideras eller delvis kompletteras för att bli legitimerad som specialidrottslärare. Sedan bör det ses över om fler program på universitet eller högskola, till exempel tränar- eller idrottsvetenskapliga utbildningar kan ge legitimering som specialidrottslärare på ett smidigt sätt.

Klara Rönnebrand
Utbildningskonsulent